

עמ"ת 35953/07/14 - מ.פ. נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

תאריך: 10.8.14

עמ"ת 35953-07-14

בפני
העורר
כב' השופטת יהודית אמסטרדם
מ.פ.
ע"י ב"כ עו"ד נטלי גזית
נגד
המשיבה
מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד גבריאל דניאל

החלטה

א. פתח דבר

1. בפני ערר על החלטת בימ"ש קמא (כב' השופט מלמד) אשר דחה בקשת העורר לקבל את התיק הרפואי - פסיכיאטרי של המתלוננת לצורך ניהול הגנתו, וזאת בהתאם לסעיף 74(ב) לחסד"פ (נוסח משולב) התשמ"ב-1982 (להלן: "החסד"פ").

ב. טיעוני ב"כ העורר

2. לטענת ב"כ העורר מרשו הינו עובד סוציאלי הנשוי למתלוננת, ולהם חמישה ילדים קטינים.
על פי מסמכים רפואיים המתלוננת סובלת מסכיזופרניה ודיכאון מזה כ-20 שנה, והיא בעלת עבר פסיכיאטרי של אישפוזים קודמים כפויים על רקע נפשי. במשך השנים ועד היום היא מטופלת תרופתית ומקבלת קיצבה מביטוח לאומי בשיעור 100%.
3. לטענת ב"כ העורר, כתב האישום שהוגש נגדו נשען רובו ככולו על עדותה הכבושה של המתלוננת, ולמצבה הנפשי במועד הרלבנטי לאירוע הנטען בכתב האישום יש קשר ישיר ומהותי להגנת העורר.
עוד לדבריו, המתלוננת מנסה להסתיר את מחלת הנפש ממנה היא סובלת ולגמד מנכותה ואי - שפיותה, ועל כן דרוש לו תיקה הרפואי לצורך בחינת התרופות אותן היא נטלה במועד הרלבנטי לכתב האישום.

4. ב"כ העורר גורס כי מדובר בחומר חקירה כהגדרתו בסעיף 74 לחסד"פ.

לטענתו, שגה בימ"ש קמא בכך שלאחר שעיין במסמכים רפואיים שהעבירה אליו המשיבה קבע כי "מהמסמכים שהוצגו בפניו בין התאריכים 11.10.2010 ועד 19.6.2013, לא היו אירועים פסיכוסטיים או אירועים שהצריכו התערבות רפואית כלשהיא. לאור האמור במסמכים הרפואיים אין במסמכים אלו לתרום להגנת המבקש".

ב"כ העורר הוסיף וציין כי היה על בימ"ש קמא להמתין ולקבל חומר רפואי שביקשה ההגנה - מסמכים רפואיים מד"ר הירשמן, ואין לקבל את טענת התביעה כי לא ניתן לאתר רופא זה, שכן העורר עצמו היה ביחד עם המתלוננת אצל רופא זה בקליניקה הפרטית שלו ברמת גן.

5. ב"כ העורר הפנה את ביהמ"ש לבש"פ 4077/06 אדריאן שוורץ נ' מדינת ישראל שבו ציין כב' השופט גו'בראן את חשיבות גילוי האמת אותה מקדמת זכות העיון בחומר החקירה.

עוד הפנה לבש"פ 2043/05 מדינת ישראל נ' גד זאבי תק-על 2005 (3) 3453 (עמ' 3459) שם קבעה כב' השופטת פרוקצ'ה כי:

"זכות הנאשם להתגונן כנגד אישום פלילי וזכות העיון הכרוכה בכך איננה רק זכותו של הפרט. היא משקפת אינטרס ציבורי כללי אשר נועד להבטיח כי מערכת המשפט תכריע בגורלו של נאשם בגדרו של משפט הוגן, שבו ניתנה לו הזדמנות מלאה להציג את הגנתו. מימושה של זכות ההגנה מותנה בכך שמלוא החומר הנוגע לעניינו של נאשם יוצג בפניו ויהא ידוע לו".

ב"כ העורר אף הפנה את ביהמ"ש לבש"פ 855/06 פלוני נ' מדינת ישראל תק-על 2006 (4) 1996 שם קבע כב' השופט רובינשטיין כי ההלכה של מסירת חומר חקירה חלה גם על מסמכים שאינם נמצאים פיזית בתיק החקירה, אך מצויים בשליטתן ו/או בהישג ידן של רשויות החקירה.

6. אליבא דב"כ העורר, המתלוננת איזכרה בהודעותיה במשטרה נתונים הקשורים למצבה הנפשי, ועל כן לא ניתן לומר שתיקה הרפואי - פסיכיאטרי אינו נוגע לכתב האישום, ועל המשטרה היה לאסוף במסגרת חומר החקירה גם מסמכים רפואיים הקשורים למצבה הנפשי של המתלוננת.

ג. טיעוני ב"כ המשיבה

7. ב"כ המשיבה מתנגד לבקשה, וטוען כי לא נפל פגם בהחלטת בימ"ש קמא. לטענת ב"כ המשיבה קיימות ראיות של עדי ראייה שנכחו בעת האירוע, והתשתית הראייתית איננה מתבססת רק על עדות המתלוננת.

8. בבקשתו לבימ"ש קמא ציין ב"כ העורר - עו"ד שקלאר כי הוא מבקש לקבל לעיונו גם מסמכים של העובדת

הסוציאלית מתיק הרווחה של משפחת העורר, שכן לטענתו:

"קיימת סבירות גבוהה כי בתיק הרווחה קיימות התבטאויות של המתלוננת בפני עובדי הרווחה, התבטאויות שיש בהן רלבנטיות למהימנותה של המתלוננת ואשר יכולות להיות רלבנטיות אף לענין מצבה הנפשי והתנהלותה של המתלוננת בעת העימות ובזמן מסירת התלונה". (ההדגשה לא במקור - י.א.)

ד. דין

9. למושג "חומר חקירה" אין הגדרה בחוק או בפסיקה, אך בהלכה הפסוקה הוטו עקרונות מנחים לזיהוי של "חומר חקירה" על מנת להבטיח זכות הנאשם למשפט הוגן.

המבחן הנקוט הוא מבחן הרלבנטיות. ראשית, יש להיות מודרכים על ידי כללי השכל הישר וע"י המגמה לאפשר לנאשם או לסניגורו הזדמנות הוגנת להכין את הגנתו, אך אין לכלול במונח "חומר חקירה" ראיות שהרלבנטיות שלהן רחוקה ושולית (ראו: בג"צ 233/85 אל הוזייל ואח' נ' משטרת ישראל ואח' פ"ד ל"ט(4) 124 (129)).

10. "חומר חקירה" עשוי לכלול גם חומר שאינו מצוי בידי המדינה באופן פיסי, אך יש לתביעה שליטה עליו (ראו בש"פ 8294/03 מקסימוב נ' מ"י פ"ד נ"ח(1) 49, 53).

בבש"פ 9322/99 מסארווה נ' מ"י (פורסם במאגרים, 6.2.2000) נקבע, כי העובדה שחומר שבמחלוקת אינו מצוי בידי גורמי התביעה והחקירה מהווה אינדיקציה לכך שאין מדובר ב"חומר חקירה", גישה זו מקורה בהנחת היסוד כי התביעה ממלאת את המוטל עליה במיומנות ובהגינות.

בענייננו, חומר החקירה שנאסף ע"י המשטרה בתיק דנן נמסר לעורר, ואינו כולל המסמכים הרפואיים המבוקשים וכן מסמכים של עובדים סוציאליים ונשאלת השאלה אם יש להורות למשטרה להמשיך ולחקור אצל רופאים ועובדים סוציאליים כדי לפעול לאיסוף חומר שלשיטתו של העורר דרוש לו להגנתו.

11. אקדים ואציין, כי גם אם המשטרה לא תבצע השלמת חקירה, הדרך פתוחה בפני ההגנה להביא ראיות מטעמה וביוזמתה. ומסתבר, כי מעצם היות העורר בעלה של המתלוננת אשר לטענתו ליווה אותה לטיפולים רפואיים, מצויים כבר בידיו מסמכים שלטענתו יכולים לסייע להגנתו, וכן מצוי בידו מסמך של עובדת סוציאלית שניתן עקב טיפולים רפואיים שניתנו לבתם הקטינה של בני הזוג.

בנוסף, ההגנה רשאית לבקש לזמן פסיכיאטרים מטעם ההגנה ולבקשם להביא עמם מסמכים, וביהמ"ש יבחן את בקשת ההגנה לחשיפת חומר פסיכיאטרי בכפוף לכללים הנוגעים לרלבנטיות של החומר ולכללי הסרת החסיון הרפואי כמפורט בפרק ג' לפק' הראיות הדין בחיסיון רופא פסיכיאטר או פסיכולוג. (ראו: דבר' כב' השופטת ד. בייניש (כתוארה דאז) בבש"פ 5400/01 פלוני נ' מ"י תק-על 2001 (3) 244).

מקום בו מתבקש עיון בחומר שיש בו פגיעה בפרטיות של מתלונן יש למצוא האיזון בין זכויות הנאשם למשפט הוגן ובין זכות המתלונן שפרטיותו תישמר.

זכות נאשם להליך הוגן איננה זכות מוחלטת המאפשרת פגיעה ללא סייג בזכויות עד במשפטו.

ראו: דנ"פ 3750/94 פלוני נ' מ"י (פורסם במאגרים, 10.8.94) (כב' הנשיא שמגר כתוארו דאז):

"כבוד האדם הוא לא רק כבודו של הנאשם, אלא גם כבודם של המתלונן, העד, הקורבן. ההגינות בהליך, אשר אחריה אנו תרים, היא לא רק הגינות כלפי הנאשם, אלא גם כלפי מי שמבקש את עזרתה של החברה כדי שתסיק מסקנות מביזוי ומהשפלתו כאדם".

בבג"צ 620/02 התובע הצבאי הראשי נ' ביה"ד הצבאי לערעורים פ"ד נ"ז (4) 625 (632-633) נקבעה ע"י כב' השופטת ד. ביניש נוסחת איזון ביחס לחובה למסור חומר חקירה לעיון הנאשם:

"ניתן להגדיר את הנוסחה ביחס לחובה למסור "חומר חקירה" כך:

בהתנגשות חזיתית כאשר על כפות המאזניים מונחים זה מול זה זכותו של הנאשם למשפט הוגן אל מול ההגנה על פרטיותם של העדים, משקלה של זכות הנאשם למשפט הוגן יכריע את הכף, ודינם של השיקולים הנוגדים לסגת. אולם כאשר זכותו של הנאשם להתגונן איננה נפגעת או כאשר האפשרות שהיא תפגע היא רחוקה ובלתי משמעותית, יש לתת משקל הולם לזכויותיהם של עדים לקורבנות העבירה ולאינטרס הציבורי בקיום הליכי משפט, באכיפת החוק ובחשיפת עבירות".

וכן:

"אכן הפגיעה בפרטיותם של העדים היא לעיתים בלתי נמנעת במהלך המשפט, אך היא צריכה להיות מידתית, ויש להקפיד על כך שלא תעלה על הנדרש לשם מתן הזדמנות הוגנת לנאשם להתגונן. מעבר לכך, יש להגן על העדים ועל המתלוננים כדי שלא יפגעו זכויות היסוד שלהם לפרטיות ולכבוד".

השיקול המרכזי ביישום נוסחת האיזון היא בחינת חשיבות החומר להגנת הנאשם.

12. במקרים בהם דובר בחומר חקירה הנוגע למצבה הנפשי של המתלוננת ואשר נמסר לעובד סוציאלי וליועצת בית הספר - דחה ביהמ"ש בקשת סניגור להעביר אליו חומר שנטען על ידו כי הוא "חומר חקירה", שכן אין להתעלם מקיומו של חסיון בעל המקצוע (ראו: בג"צ 620/02 שאזכר לעיל).

חסיון שיש בו כדי למנוע חשיפת חומר ראיות:

13. הטעמים שבשמירת חסיון רפואי הוגדרו ע"י כב' השופט (בדימ') קדמי בספרו "על הראיות" (חלק שני עמ' 963:

"הטעם לחסיון נעוץ בגישה המחשיבה את הצורך של החולה לשוחח בחופשיות

עם רופאו עד כדי איסור חשיפת הדברים במשפט".

וכן קבע ביהמ"ש העליון ביושבו כבג"צ:

"שמירת הסוד הרפואי, זהו אחד העניינים שטובת הציבור דורשת. היינו, שאדם יוכל לפנות לרופא בעניינים האינטימיים ביותר, מבלי לחשוש שהרופא יגלה דבר מעניינים אלה לזולתו. אילו האזרח היה חושש מפני גילוי דברים שונים שבינו לבין רופאו, אולי לא היה פונה לרופא כלל, וכמובן שטובת הציבור דורשת לאפשר פנייה לרופא מבלי שהפונה יצטרך לחשוש מפני גילוי דברים אשר התכוון שיהיו בידיעתו הבלעדית של הרופא". [בג"צ 447/72 ישמחוביץ נ' ברוך ואח' (פורסם במאגרים, 3.6.1973):

חסיון החל על עדות פסיכולוג, עובד סוציאלי ורופא הוא חסיון יחסי. בענייננו, אין ספק כי המתלוננת פנתה בעבר לרופא לצורך קבלת טיפול רפואי, ולא בעקבות הגשת התלונה בתיק דנן.

ומן הכלל אל הפרט:

14. בנסיבות התיק דנן, אין מדובר בחומר רלבנטי שחשיפתו דרושה להגנה וזאת משני טעמים עיקריים:

א. מדובר במסמכים עליהם יש סודיות רפואית וסע' 74 לחסד"פ אינו חל על חומר חקירה שחל עליו חסיון.

ב. עדותה של אשת העורר נתמכת בראיות נוספות של מי שנכח ובזמן האירוע.

ראו: בש"פ 5400/01 שאזכר לעיל.

15. ההגנה איפוא במפורש מבקשת לקבל מסמכים כשהיא עושה בענין דנן "מסע דייג", ולצורך כך מבקשת לרתום את המשטרה שתערוך עבורה את החקירות הנדרשות, שכן מסמכים אלו אינם מצויים בחומר החקירה שנאסף, והוא מתייחס לטיפול של שירות הרווחה במשפחה כולה.

ההגנה מקווה שאולי תבוא לה רווח והצלה, ממסמכים רפואיים, כשפני ההגנה אינם רק לעניין משפטו של העורר, אלא כדברי באת-כוחו בביהמ"ש בכוונתם לפנות מחדש לביהמ"ש לענייני משפחה לקבלת משמורת על הילדים, ויש הליך נוסף שתלוי ועומד בענין הגיטין בביה"ד הרבני.

משמע, ההגנה מבקשת לעשות את המשטרה קרדום לחפור בו להליכים שונים מעבר להגנת העורר בתיק הפלילי שהוגש נגדו.

בעניין זה כבר נקבע בבש"פ 1372/96 אריה דרעי נ' מ"י פ"ד נ(1) 177, כי:

"סקרנות לשמה, רצון להשיג חומר לתכליות זרות ל"הגנת הנאשם" ונכונות לצאת ל"מסעי ציד" שמא ימצא דבר שיסייע להגנה - אינם מספיקים להשמטת הבסיס מתחת ההנחה האמורה".

16. עוד ציינתי, כי עיון בחומר הראיות שנאסף בתיק דנן מגלה כי לתלונת אשת העורר תימוכין בעדויות אחרות כמפורט להלן:

הודעת אברהם יעקב קרליץ לפיה הוא שמע את צעקותיו של העורר כשהתקשרה אליו המתלוננת.

כך גם הודעת חברתה של המתלוננת - מרים בן דוד.

אף הודעת אחותה של המתלוננת - ד.כ. מגלה כי לטענתה היא שמעה דברי איום במישרין מפיו של הנאשם.

מהודעת אמה של המתלוננת - גב' ז.ע. עלה כי לטענתה היא שמעה במישרין דברי איום מפי העורר עת אמר לילדיו כי הם יהיו בהלוויה של אימם.

17. זאת ועוד, כתב האישום מייחס לעורר ביצוע מעשי אלימות בתקופה מוגדרת, על כן לא נפל פגם בהחלטת בימ"ש קמא לפיה, מהמסמכים שהוצגו בפניו בין 11.10.2010 ועד 19.6.2013 לא היו אירועים פסיכויים או אירועים שהצריכו התערבות אשפוז כל שהיא, ועל כן אין במסמכים הרפואיים המבוקשים לתרום להגנת העורר.

סופו של דבר, הערר נדחה.

המזכירות תעביר עותק ההחלטה לב"כ הצדדים.

ניתנה היום, א' אב תשע"ד, 28 יולי 2014, בהעדר הצדדים.

חתימה